

Thani
Naqe

BIBLIOTEKA
SHTETIT

BH-32

N24

Shtëpia
e përgjumur
tregime

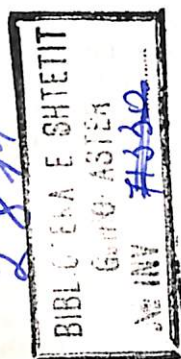
SH-32

1424

THANI
NAQE

SHTËPIA
E PËRGGJUMUR

tregime

SHTËPIA BOTUESE «NAIM FRASHËRI»

B I K U

Dëbora vazhdonte të binte pa pushim ditë e natë, duke krijuar një perde të gjatë pa mbarim përpara shpellës, hyrja e rrumbullakët e së cilës sa vinte e po zvogëlohej.

Katër partizanët e plagosur rëndë rrinin shtrirë mbi grumbujt e fletëve të thata të aheve, që kishin shtruar në patosin e gurtë të shpellës. Ata, me shpatullat mbështetur pas shkëmbit, mbanin vesh buçitjen e topave dhe të mortajave që dita-ditës dëgjoheshin më larg. Diku, nga thellësia e shpellës, vinte një gurgullimë e largët uji.

— Do të jetë ndonjë burim i nëndheshëm, — kishte thënë doktori ditën e parë për atë gurgullimë.

Dhe patjetër që do të ishte ndonjë burim i nëndheshëm në zemër të malit, se dhe uji ndihej gjithnjë e më qartë. Shushurima e stërkalave nxirrte herë pas here një tingull, sikur dikush fishkëllente gëzueshëm brenda malit shkëmbor.

Partizani i pestë, që ishte plagosur disi më lehtë, që mbështetur pas një shkëmbi të veshur me myshk. Kapotën e madhe ushtarake e kishte hedhur krahëve. Në njërin

krah ai mbante automatikun, ndërsa krahu i majtë, ku qe plagosur, i varej mbi gjoks lidhur me fashë. Kafshonte buzët, mbyllte përgjysmë ata sytë e tij kafe të qetë e të shndritshëm dhe, si të gjithë, vështrimin e kishte tretur mbi bardhësinë e hyrjes së shpellës.

— Bik! — i thirri atij doktori.

— Urdhëro, doktor!

Dhe Biku brofi më këmbë. Ishte një djalosh rreth të gjashtëmbëdhjetave, vetullzi e me fytyrë të rrumbullakët.

— Shko, mbush paguret me ujë, — e urdhëroi doktori.

— Sot do t'ju gatuaj një supë... misri...

Doktori trazoi zjarrin. Shkëndijat çanë rrugën përmes fjollave të tymit dhe u përplasën pas tavanit shkëmbor.

Të plagosurit ndoqën me sy rrugën që përshkuan këto shkëndija, duke lënë pas një mori vijash të zjarrita. Këto vija të zjarrita i pa edhe djaloshi që po mbante dy paguret në dorën e shëndoshë.

Aty, te hyrja e shpellës, rridhte një curril uji që sipër shkëmbit, binte mbi dëborë dhe zhdukej aty për aty në masën e bardhë e të butë si pambuk. Djaloshi vendosi enët dhe uji filloi të rrjedhë në pagur duke tingëllirë.

Dëbora vazhdonte të binte. Biku e shihte fare mirë natyrën përballë, bardhësinë e pafund dhe majën e mprehtë të ndonjë bredhi të veçuar. Më tej nxinte një rrëpirë e thepisur përroi, në formën e një shalli të zi që përshkohej nga një mori piklash të bardha si flutura.

«Si shalli i nënës! — mendoi Biku. — Eh, nuk të ngjet ai rrip toke si shalli i nënës?!»

Paguri vazhdonte të mbushej, ndërsa partizani i vogël u mundua të përfytyronte nënën e tij të merakosur, mbështetur pas gardhit të oborrit...

«Kushedi sa është bërë merak nëna! Kushedi ç'mendon ajo tani! Me siguri ajo tani do të ketë hedhur pas krahëve atë shallin e saj të madh dhe ka dalë te gardhi i oborrit e vështron ... Një natë e ëma kishte qarë sepse një ballist e kishte gënjyer duke i thënë se partizanët ishin vrarë të gjithë. « Si është e mundur? Po ato pushkë kush i shkreh në male? Më marrsh të keqen o ballist! Djemtë e nënës janë gjallë!»

Biku vështroi edhe njëherë nga ajo copë toke që nixnte dhe vendosi nën curril pagurin tjetër.

«Si shalli i nënës! — përsëriti edhe njëherë djaloshi dhe vështroi përsëri jashtë. — Po ti, nënë, mos u merakos kaq shumë. Unë do të kthehem tek ti me lirinë».

Biku fërkoj dorën e plagosur dhe, duke vështruar, rrudhi papritur ballin. Ç'po i shihnin sytë ashtu!? Përmes perdes së dëborës, që vazhdonte të binte, ai dalloj ca figura njerëzish që po çanin nëpër dëborë.

— Gjermanët! — u bëri zë shokëve në shpellë.

— Oh, erdhën prapë qenat!

— Bëhuni gati! — tha një nga partizanët e plagosur. Ata nuk po heqin dorë nga kërkimi. Janë të sigurt se në të plagosurit ndodhemi në këtë pyll.

— Më duket se u ha koka këtyre leshverdhëve!

— Dita e gjashtë kjo që po mbajnë fshatin dhe pyllin të rrethuar.

— Jo, prapë nuk do të na gjejnë dot! — tha doktori duke mos ia ndarë sytë varganit që dredhonte nëpër dëborë. — Në pyll nuk duket asnjë gjurmë jona. Ato i mbuloi dëborë që ra të nesërmen e asaj dite që ne u strehuam këtu.

Të plagosurit rrëmbyen armët dhe, duke u zvarritur, zunë pozicionet.

«Jo, ata nuk do të na gjejnë dot! — tha përsëri doktori, por këtë radhë me vete, dhe shtrëngoi pushkën. — Ne

nuk duhet t'iu biem pa na rënë ata. Hyrja nuk dallohet, as nga larg dhe as nga afër. Vetëm ne i shohim... Bishat! Do të hanë kokën e tyre, po u afruan!»

Biku i pati futur karikatorin automatikut, mbajti frymën dhe ngjeshi syrin të shihte më mirë përmes një të çare të pargut të dëborës

— Ikën!... poshtë, pas përroit, — tha duke fshirë gjunjët e mballosur me borë. — Ah, sikur të kishin ardhur edhe ca më pranë, pa do të shihnin si gjenden partizanët! Asnjë prej tyre nuk do të ikte i gjallë! I numërova: ishin njëzet gjermanë

— Sidoqoftë, ne jemi të rrethuar — tha njëri nga të plagosurit dhe kolla i preu fjalën. Pak më vonë shtoi:— Ata duan që ne të vdesim urie ose të dorëzohemi... Ah, qena, qena! — shau në adresë të fashistëve, do të dorëzohemi mirë ne, vetëm afrohuni, pa të shihni! Të shohim njëherë sa para ju bën lëkura!

— Vallë, kur do të kthehen tanët? — pyeti papritmas një nga të plagosurit. Kjo pyetje i mundonte të gjithë ditë e natë.

Ishte e treta herë që armiku kalonte afër partizanëve të plagosur. Përmes atij dimri të egër, gjermanë dhe ballistë ishin lëshuar në një operacion të madh kundër repartëve partizane me forca të shumta, për të asgjësuar njëherë e mirë trimat e malit. Por si dukej, nuk po u shkonte plani mbarë.

Gjashtë partizanët tanë nuk i kishin parë ende flakët e shtëpive, vorbullat e zeza të tymit që lëshonin fshatrat e djegura. Brenda në shpellë dukej vetëm perdja e bardhë e dëborës. Ata, të rrethuar siç qenë, prisnin të ktheheshin shokët dhe të bashkoheshin me ta.

Rrethimi vazhdonte. Vallë dhe sa kohë do të prisnin ashtu të rrethuar?

— E gjeta! — thirri Biku me zë të lartë dhe duke rrëmbyer paguret vrapoi drejt zjarrnit.

— E gjeta doktor, e gjeta!

— Çfarë gjete, o trim? — ia bëri njëri nga të plagosurit. Lapsin që i humbi doktorit dje?

— Jo, jo, shokë. Gjeta mënyrën për të dalë që këtej!

— Duke fluturuar? Ja që natyra nuk na ka bërë me krahë si shqiponjat dhe nuk fluturojmë dot!

— Doktor!

Doktori po mjekonte këmbën e njërit prej të plagosurve. Duke lidhur fashën, ktheu kokën dhe e vështroi partizanin e vogël në sy. Djaloshi i ishte ulur afër, në gjunjë dhe shtrëngonte ende në duar paguret bosh.

— Me qiklla!

— Me çfarë?

— Me qiklla, me qiklla!

Doktori mblodhi supet. Ç'ishin vallë këto qikllat? Ai për herë të parë e dëgjonte fjalën «qiklla».

Biku ktheu kokën dhe vështroi shokët e tjerë. Në sytë e të plagosurve shprehej habia: «ç'ishin vallë këto qikllat?»

— Biku u çua në këmbë dhe filloi t'u shpjegojë:

— Keni parë se si thuren koshat? Po?... Fundin e tyre e dini si është i thurur me degë? Njëlloj si një lesë e vogël...

— E, pastaj?...

Të plagosurit kishin ngritur kokën dhe vështronin djalosin që lëvizte dorën në gjysmerrësirën e shpellës. Pastaj Biku u ul në gjunjë, shtriu dorën mbi hirin e ngroh-të dhe bëri një rreth duke shpjeguar formën e qikllave:

— Thuren me degëza të holla, — tha. — Nga një qi-këll për çdo këmbë. Lidhen pas këpucëve fort dhe dëbora të mban për bukuri.

— Eee!...

— Posi ore!...

— Vetëm një gjurmë e lehtë, e lehtë, e rumbullakët, sa qiklla, mbetet mbi dëborë...

— ... Që gjermanët të na gjejnë me symbyllur!

— Jo shokë! Gjurma mbulohet menjëherë!

— Është me rrezik more djalë!

— Jo xha Bato, nuk është hiç me rrezik! Dëbora e mbulon gjurmën porsa të ngresh këmbën! E mbulon fët e fët!

Të plagosurit vështronin njëri-tjetrin të çuditur. Ku u kujtua kështu papritur ky çamarrok për të nxjerrë një shpikje të tillë?!

Të gjithë kishin kthyer kokën nga doktori. Prisnin mendimin e tij.

— Ne do të durojmë edhe ndonjë ditë, — tha njëri nga të plagosurit. — Kur kaluam këto ditë pa vënë gjë në gojë, durojmë edhe nesër... Mbase shokët kthehen...

Ai që foli kështu ishte ulur mbi një gur pranë zjarrit. I dukej fytyra e tretur me faqet futur thellë në nofulla dhe me mollëzat e kërcyera si dy bunga. Fërkonte pulpën e njëres këmbë dhe mbyllte sytë nga dhimbja.

— Po, njëri duhet të dalë që këtej!... — tha më në fund doktori. — Ushqime nuk kemi... Edhe drutë u mbaruan... Zjarni të largon urinë me ngrohtësinë e tij. Njëri nga ne duhet të dalë. Duhet vrarë mendja për këtë gjë... Na duhet jeta shokë. Lufta ende nuk ka mbaruar dhe atdheu pret shumë nga ne. Na duhet jeta... Mbase ka të drejtë Biku?

— Me qiklla, doktor!

Sytë e Bikut shkrepnin. Djaloshi ende mbante këmbën mbi atë qikllën e tij imagjinare të vizatuar mbi hirin e zjarrit.

— Xha Bato, ma jep thikën!

Partizani i plagosur në pulpë nxori nga xhepi thikën dhe ia dha. Biku e vërtiti një grimë nëpër gishtërinj dhe i menduar eci drejt hyrjes së bardhë. Qëndroi. Pesë-gjashtë hapa nën hyrjen e shpellës ishte një tumbë me lastarë të hollë ahishteje. Duke vështruar ato bisqe të holla, ngarkuar me borë, ndiente zemrën që i gufohte në kraharor.

«Ka gati një metër dëborë — mendoi djaloshi. — Deri tek tumba e lastarëve më duhet të shkoj nën këtë jorgan të bardhë... Asnjë gjurmë...»

Mati me sy largësinë, mori drejtimin dhe sa hap e mbyll sytë shkau në dëborë. Vendi ishte i pjerrët dhe trupi i Bikut shkiste poshtë duke çarë dëborën me këmbë.

«— I pjell mendja, — mendoi doktori duke vështruar tunelin nën dëborë. — Ka një imagjinatë të çuditshme për të krijuar... Kjo imagjinatë lindi për jetën... Të shohim ç'do të jenë këto qikllat!»

Filluan të dridhen lastarët. Dëbora u shkund nga degët e tyre dhe një bisk u zhduk nën dëborë. Doktori vështronte se si pakësoheshin lastarët dhe padashur vuri buzën në gaz.

— Hiqini rripat! — tha doktori entuziast dhe eci mes të plagosurve. Papritur iu morën mendtë dhe, duke u lëkundur, ra.

«E kam nga dobësia», mendoi dhe u çua duke mbështetur pëllëmbët pas shkëmbit.

Njëri nga të plagosurit lidhi fort katër rripat dhe, duke u hequr zvarrë, kundërshtonte doktorin:

— Jam i fortë nga krahët doktor! Ti vetë nuk e ngjit dot Bikun.

Lidhën një gur dhe rripi shkau poshtë.

— E, Bik!

— E, tërhiqeni!

Djaloshi kishte lidhur llastarët e ahishteve. Pas pak rripi shkau përsëri poshtë, por ishte e vështirë që doktori dhe njëri nga të plagosurit ta mbanin atë forcë që i tërhiqte poshtë tunelit. Muskujt e dobësuar nga uria nuk i bindeshin vullnetit të tyre. Barkas dhe duke duruar dhimbjet e plagëve, erdhën dhe të plagosurit e tjerë. Me duart që u dridheshin kapën rripin.

— Ngjitu, Bik!

— He! Po si të ngjitem? — u dëgjua zëri nëndëborë.

— Si të ngjitem me një dorë?... Tërhiqeni ju...

Pas shumë mundimesh u duk koka kaçurrele e Bikut e mbuluar me dëborë

Djaloshi kishte mërdhirë aq shumë, sa duart nuk i ndiente fare. Doktori ia mbështolli ato me një shami të lyer me alkool dhe ia fërkoj lehtë-lehtë. Një buzëqeshje fëminore dukej në buzët e mavijosura të partizanit të vogël.

Në zjarr po digjeshin drutë e fundit dhe flaka e tyre e kuqe përplasej në fytyrat e dobësuar. Ajo ndriçonte mjekrat e zeza të dy partizanëve, ballin e lartë të dy të tjerëve dhe sytë shprehës të doktorit.

Bikut i ishte lënduar plaga te bërryli dhe dhimbja po i therrte në gjithë trupin. Ndiente dorën e lehtë të doktorit që po i lidhte fashën dhe një djegësirë i ngacmonte stomakun dhe gjithë trupin duke u ngjitur lart nëpër fyt. Qëndroi ashtu shtrirë gjithë paraditen. Të dukej sikur ato pak forca që i kishin ngelur atij djaloshi, tani kishin humbur nën dëborën e bardhë.